

**«Болашаққа ғылыми көзқарас - қоғамдық сананы модернизациялау тәсілі ретінде»
атты X Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары**

2 бөлім

Дулатов оқулары 2018

Дулатовские чтения 2018

**Материалы X Международной научно-практической конференции
«Научный взгляд в будущее – как путь модернизации общественного сознания»**

Часть 2

УДК 620.92

ББК 31.19

X Международная научно-практическая конференция «Научный взгляд в будущее – как путь модернизации общественного сознания», «Дулатовские чтения – 2018» - г. Костанай, 2018 г., 233 с.

В сборнике представлены результаты научных исследований студентов, магистрантов вузов г. Костаная, г. Алматы, г. Астаны, Восточно-Казахстанской, Западно-Казахстанской областей, Российской Федерации, Республики Беларусь, Украины по актуальным вопросам в области точных и технических наук, экономических наук.

ISBN 978-601-7396-35-0

УДК 620.92

ББК 31.19

© КИЭУ
Костанайский инженерно-экономический
университет им. М. Дулатова, 2018

Главный редактор
ИСМУРАТОВ С.Б. д.э.н.,
профессор, академик МААО
(г. Костанай)

Заместитель гл. редактора
БАЙМАКАНОВ Е.Ж., к.с.-х.н.
(г. Костанай)

Члены редколлегии:
АСТАФЬЕВ В.Л., д.т.н.,
профессор, академик КАСХН,
МААО (г. Костанай)
БАЛАБАЙКИН В.Ф., д.т.н.,
профессор, академик МААО
(г. Челябинск)
ВАШАКИДЗЕ А.А., д.т.н.,
профессор (г. Тбилиси)
ГОРШКОВ Ю.Г., д.т.н.,
профессор (г. Челябинск)
ДЕЙНЕГА В.В., к.т.н.,
профессор, академик МААО
ЖУНУСОВ Б.Г., д.э.н.,
профессор (г. Кокшетау)
ИСМУРАТОВА Г.С., д.э.н.,
профессор академик МААО
(г. Костанай)
КЕНДЮХ И.Г., д.э.н., академик
КАСХН, профессор
(г. Петропавловск)
КОНДРАТОВ А.Ф., д.т.н.,
профессор (г. Новосибирск)
ЛОРЕТЦ О.Г., д.б.н., доцент
ФГБОУ ВО Уральский
ГАУ (г. Екатеринбург)
ПИОНТКОВСКИЙ В.И., д.в.н.,
профессор, академик МААО
(г. Костанай)
САЛАМАТОВ А.А., д.п.н.,
доцент, (г. Челябинск)
САГУБАЛДИН С.С., д.э.н.,
профессор, академик
НАН РК (г. Алматы)
СЕМИН А.Н., д.э.н.,
профессор, академик МААО
(г. Екатеринбург)
СТЕЛЬМАХ В.В., к.мед.н.,
(г. Костанай)
СЫСОЕВ А.М., д.э.н.,
профессор, академик МААО
(г. Воронеж)
ТРИФОНОВА М.Ф., д.с.-х.н.,
профессор, академик МААО
(г. Москва)

СОДЕРЖАНИЕ

2018

ТОЧНЫЕ И ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ

Г.П. Лещенко, Е.М. Басарыгина, Е.А. Лещенко, И.Н. Старунова Инженерная и компьютерная графика: построение электрических схем замещения.....	6
В. Коновалов, С.Е. Саулембеков Симметрия - красота и гармония.....	10
М.Ю. Агибалова, В. Сенько Создание электронного учебного пособия по дисциплине «Основы математической статистики».....	12
А.А. Жикеев, А.А. Султангазин Анализ интеллектуальных методов управления робототехническими системами.....	16
Д. Баймолда, А.П. Есберген Қазақстанда нанотехнологияның даму барысы.....	19
Г.Д. Баирова Имитационное моделирование методом Монте-Карло.....	23
А.В. Войцеховский, Н.А. Медетов Сравнительный анализ методов регулирования отпуска тепловой энергии в энергосистемах.....	27
Е. Иванченко, Л.В. Ляховецкая Возобновляемые источники энергии.....	30
К.Н. Оразбаев, Ж.К. Кабасова, Д.Ф. Галымжан Әуелік электр беріліс желілерінің өткізу қабілетін арттыру мүмкіндіктерін зерттеу.....	33
И.А. Беляев, А.Р. Тұраров Переработка льна, при использовании двигателя Стирлинга на производственном предприятии в Костанайской области.....	37
Е.А. Даниелян, А.Р.Тұраров Эффективность использования ветровой электростанции, на производственном предприятии в Костанайской области.....	39
А.А. Жикеев, Е.А. Савченко, Д.Н. Комаров Разработка прототипа солнечного трекера для повышения КПД солнечных батарей.....	43
А.Ж. Итесов, А.Ш.Серикбаева Қазақстандағы нанотехнология: бүгінгі мен ертеңі.....	47
С.А. Дәрібаева, И. Жумабеков Криптографиялық жүйе.....	50
А.Ж. Сарбасова, А.Т. Байманкулов Мобильді қосымшаларды және оларды өңдеу құралдарды салыстырмалы талдау.....	53
А.К. Рыспаева Применение облачных вычислений в образовательном процессе....	58
Г.М. Тромбет В.А. Александров, А.С.Бубкин, Н. К. Казанцева Требования к станочному оборудованию активного контроля.....	63
Т.М. Дусалаков, С.З.Нурушев, В.В. Подвальный Повышение эффективности изготовления деталей в условиях предприятия.....	68
Д.А. Говоров, В.В. Подвальный Повышение производительности контактной точечной сварки путем применения сварочных роботов.....	70
М.В. Чурсинов, Р.А. Лизунов Топливные пеллеты.....	74
Д.Б. Рахимова, Б.Н. Рақымбек Дозатор для переработки комбикормов.....	76
К.М. Жунусов, Ж. И. Успанова Автоматизация пресс-упаковочного комплекса на примере цеха обогащения хризотилового волокна в АО «Костанайские минералы».....	81
Е.Б. Калмаков, А.Б. Қойшығаринов Заманауи көлік түлерін зерделеу.....	83
Д.А. Курманов, А.А. Курманов К вопросу утилизации и частичного восстановления технических средств предприятий автосервиса.....	86
Д.Е. Ахат, А.Б. Сапарғалиев Қазақстан Республикасындағы логистиканың мәселелері мен келешегі.....	90
М.Ф. Козлова, Е.И. Авласенко Развитие транспортно-логистической инфраструктуры в казахстане – стратегическое направление реализации транзитного потенциала страны.....	92
Н. К. Казанцева, В. В. Грибов, В.С.Попов, В.А.Александров Железнодорожные рельсы преодолевают технические барьеры.....	95

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Ж.А.Утебаева, Г.С. Жикеева Предпринимательское поведение как предмет социально-экономического анализа.....	100
Н.Т. Сартанова, А.-Ж.Ж. Алтынбекова Зарубежная практика развития экономики с учетом развития окружающей среды.....	103
А.В. Ковалёнок Проблемы обеспечения экономической безопасности в рамках ЕАЭС..	107
Т.А. Ахметқали Бағалы қағаздар нарығы жетілуінің негізгі бағыттары мен тәсілдері.....	111
С.Е. Сулейменова Қазақстан Республикасы халқының өмір сүру деңгейі мен сапасы....	114
В.И. Глухова Партиципативное бюджетирование как инновационный элемент формирования и исполнения местных бюджетов.....	118
Қ.Б. Шалдарбеков, З.С. Нурмухамбетова Аймақтық жобаларды басқару ерекшеліктері.....	121
А.В. Якушев Этапы реализации бизнес-инкубатора в инновационно-образовательных кластерах региона.....	124
А. И. Алтухов, Ж.Т. Кульчикова Современное состояние и перспективы развития зернового рынка Евразийского экономического союза.....	129
К.Б.Базарбекова Internalization of higher education in kazakhstan: it's impact on competitive advantage.....	134
Г.С. Исмуратова, Г.Ж. Карабеков Экономический анализ использования номерного фонда в санаторно-курортных предприятиях.....	137
Г. Н. Брагина, И.А. Сергеечева, Л.А. Нурпеисова Проблемы и перспективы повышения финансовой грамотности в России.....	143
Н.Т. Сартанова, А.М. Лесова Развитие финансового сектора РК в современных условиях.....	148
Ж.А.Утебаева, Г.Т.Сейтова, Е. Е. Мынжанов Эффективное управление в государственном секторе.....	153
Н. А.Александрова, Л. И. Васильцова Особенности кадровой политики организации в условиях кризиса.....	155
О.В. Захарова, Э.Н.Придятько Процесс формирования персонала промышленного предприятия: условия достижения эффективности.....	158
Д. О. Сатыбалдиева, Г.С. Муханова Көрсеткіштердің теңдестірілген жүйесінің экономикалық маңызы.....	163
О.Ж. Досай, Р.А. Притула Формирование корпоративной системы управления инновационными процессами в Казахстане.....	166
Ж.Д. Адамжарова, Б.К. Кукенова Перспективы производства мягких игрушек.....	170
Н. С. Серских Электронная коммерция в аграрном бизнесе.....	173
Н.А. Шквыря Маркетинговые исследования и оценка поведения потребителей на рынке молока и молочных продуктов.....	176
С.К. Ковальчук, Р.А. Притула Совершенствование мотивации работников персонала в сфере обслуживания.....	180
Т. Г. Постоян Имидж в контексте профессиональной культуры будущего менеджера.....	183
Д.Ш. Клышева, К.Б. Наурызбаева, Г.С. Исмуратова Математическое моделирование экономических процессов на предприятии для решения конкретных экономических задач в ходе принятия управленческих решений.....	187
Н.Т. Сартанова Основные направления развития цифровизации в сельском хозяйстве Костанайской области.....	193
Д.Д. Муратова Рекламная деятельность в Казахстане на современном этапе.....	197
О.В. Михайлова, В.Ф.Журавлева Приоритеты и перспективы совершенствования специализации и кооперации АПК.....	197
К.А. Жичкин, Л.Н. Жичкина Устойчивость сорта как элемент системы агрострахования.....	205
А.А. Бекенова Казахстан в интергационных процессах ЕАЭС.....	209

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Д. Кокенова, Э.К.Аскарова Кәсіпорынның бәсекеге қабілеттілігін жоғарылату стратегиясы: стратегиялық шешімдердің негізгі құраушылары мен бағыттары.....	211
Б.Е. Рустембаев, Н.М. Касқатаев, А.В. Хапова, Ж.Е. Мухтарова Решение и развитие эффективных логистических систем для северных регионов Казахстана.....	214
Т.Д. Журмаганбетова Шағын және орта кәсіпкерлікті мемлекеттік қолдау .	218
М.Б.Жахеєва, Р.А. Абилкаирова Развитие малого и среднего бизнеса в Костанайской области.....	222
К.С. Жуңусов, А.В. Ковалёнок Стратегические направления внешнеэкономической деятельности Казахстана в рамках ЕАЭС.....	225
А.Е. Калкабаєва, А.Ш.Уқубаєва Сущность и концепция экологического маркетинга.....	230
Г.Е.Есімхан Басқарудың аймақтық деңгейдегі халықтың жұмыспен қамтылуы.....	233

шығарумен өз дамуын тапты. Оның үстінде көптеген елдерде мықты ұлттық ұзақмерзімді инвесторларды, яғни зейнетақы қорлары мен өмірді сақтандыру бойынша компанияларды құру мемлекеттік бағалы қағаздар нарығы дамуының маңызды бағыты тәрізді болып табылады. Бірақ қазақстандық тәжірибе көрсеткендей олардың қызметі осы нарық секторы дамуының әлемдік параметрлеріне жетуді тіпті қамтамасыз етпейді [6].

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1 Какижанова Т.И., Аскарлова Ж.А., Марат Ш. Қазақстандағы бағалы қағаздар нарығының даму мәселелері мен перспективалары. - ҚазҰУ хабаршысы. №2 (108) 2015. 73-77б.

2 Мусин Т. Казахстанский фондовый рынок: локальная или международная площадка. - Финансы Казахстана. №5 2014. -35-38с.

3 Берстембаева Р.К., Кожаметова М.К. Пути активизации фондового рынка РК в финансовом обеспечении Казахской экономики. –Вестник университета «Туран». №3 (63) 2015. –131-137с.

4 Тұсаева Ә.К., Қазақстан Республикасы бағалы қағаздар нарығын мемлекеттік реттеу: қажеттілігі, алғышарттары және мәселелері. –Қаржы-қаражат. №5-6. 2008. -67-72 с.

5 Тусаева А.К. Қазақстан Республикасының қор нарығының жаңа бағыттары// Материалы VIII международной научно–практической конференции студентов и молодых ученых.–Алматы: Каспийский общественный университет, 2011.–С.283–286.

6 Адамбекова А.А., Государственные ценные бумаги: от уточнения сущности до выявления проблем. –Банки Казахстана №9 2011. –12-20с.

МРНТИ 06.58.55

С.Е. Сулейменова¹

**¹А.Байтұрсынов атындағы қостанай мемлекеттік университеті
Қостанай, Қазақстан**

Қазақстан Республикасы халқының өмір сүру деңгейі мен сапасы

Түйіндеме. Мақалада халықтың өмір сүру деңгейі мен сапасының теориялық негіздері, сонымен қатар Қазақстан халқының өмір сүру сапасын зерттеу мәселелері және оның ең маңызды көрсеткіші - өмір сүру деңгейі қарастырылған.

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические основы качества и уровня жизни населения, а также изучение качества жизни населения Казахстана.

Abstract. The article examines the theoretical foundations of the quality and standard of living of the population, as well as the study of the quality of life of the population of Kazakhstan.

Түйін сөздер: халық, өмір сүру деңгейі, ақшалай табыс, кедейлік деңгей.

Ключевые слова: население, уровень жизни, денежный доход, уровень бедности.

Key words: population, standard of living, monetary income, poverty level.

Кіріспе

Қазақстан тәуелсіздігін алғаннан бастап елдің алдында жаңа басымдылықты мәселелер туындады. Соның бірі – халықтың әлеуметтік жағдайын жақсарту. Нарықтық экономикаға көшу ауқымды әлеуметтік-экономикалық қайта құрулармен қатар жүрді. Елдің бәсекеге қабілеттілігін арттыру және экономикалық өсімнің жоғары қарқынын қамтамасыз ету тиімді әлеуметтік саясатты қажет етеді. Өткен ғасырдың соңғы жылдарынан бастап адам дамуының мәселелері кеңінен қарастырыла бастады. Экономиканың адам қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталуы әртүрлі аудандардағы халықтың өмір сүру деңгейлерін

теңестіру және жоғарылату мәселелерін туғызады. «Өмір сүру деңгейі» категориясын ең алғаш рет ғылымға К. Маркс енгізген. Ол бұл ұғымды халықтың, таптардың және әлеуметтік топтардың материалдық, рухани және әлеуметтік қажеттіліктерін қанағаттандыру дәрежесі мен деңгейінің әлеуметтік-экономикалық сипаты ретінде қарастырған. К. Маркс: «бұл деңгей өмірдің тек физикалық қажеттіліктерін ғана емес, сонымен қатар адамдар тұрған және тәрбие алған қоғамдық жағдайлармен туындаған қажеттіліктерді қанағаттандыруды ұйғарады» деп жазған.

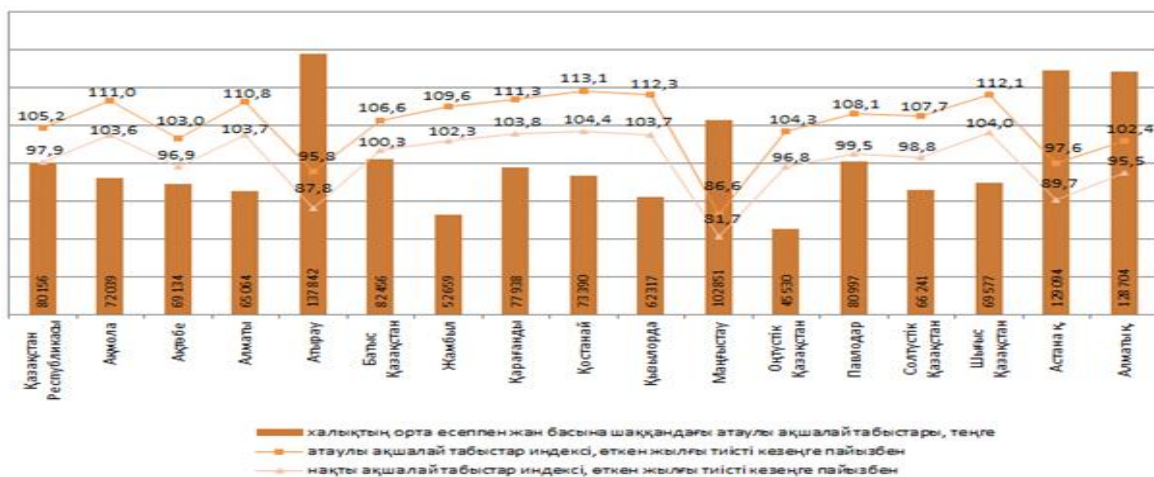
Объектісі және әдістемесі

Халықтың өмір сүру сапасын сипаттайтын жалғыз жалпылау индикаторы болмаған жағдайда, оның санатына жатқызылған статистикалық көрсеткіштер есептеледі, бұл санаттағы әр түрлі тараптарды көрсетіп, келесі негізгі блоктарды топтастырады: халықтың табыс көрсеткіштері; халықтың материалдық игіліктер мен қызметтерін тұтыну көрсеткіштерінің шығыстары; жинақтау; халықтың табыстарын саралаудың көрсеткіштері, кедейлік деңгейі және шекаралары; әлеуметтік-демографиялық сипаттамалары; халықтың тұрмыс деңгейін жалпылама бағалау. Келтірілген тұрмыс деңгейі индикаторларының осы шағын жүйесі әлеуметтік-экономикалық статистика көрсеткіштерінің жалпы жүйесінде ерекше орын алады, өйткені олардың көпшілігі экономиканың жалпы жағдайын сипаттау үшін әртүрлі елдердің экономикалық дамуын халықаралық деңгейлерде салыстырып, сондай-ақ мемлекеттің әлеуметтік саясатымен жекелеген халық топтарын әлеуметтік қолдаудың басым бағыттарын айқындауда қолданады. Айта кету керек, жоғарыда аталған индикаторлар кіші жүйеде зерттелетін категорияның сандық аспектісін көрсетеді [1].

Халықтың тұрмыс жағдайын сапалы сипаттау үшін өмір сүру сапасы туралы түсінік беретін әлеуметтік статистика көрсеткіштерін пайдалану қажет. Олардың қатарына мыналар жатады демографиялық статистиканың негізгі көрсеткіштері, денсаулық жағдайы мен қорғалуы, тұтынылатын тамақтың сапасы мен құрылымы, сауаттылық деңгейі, білім беру мен мәдениет жағдайы, тұрғын үйдің жайлылығы және т.б. Бұл көрсеткіштер халықтың әл-ауқатының неғұрлым толық сипатталуы үшін халықаралық статистикалық тәжірибеде пайдаланылады.

Зерттеу қорытындылары

Қазақстан Республикасының статистикасында пайдаланылатын көрсеткіштердің бірі халықтың ақшалай табысы болып табылады (еңбекақы, зейнетақы, жәрдемақы, шәкіртақы және басқа да әлеуметтік ақшалай нысандағы аударымдар, ауыл шаруашылығы өнімдерін сатудан түскен табыстар, жеке меншік түріндегі салымдар бойынша пайыздар, бағалы қағаздар, дивидендтер, кәсіпкерлік қызметтен, шетел валютасын сатудан, сондай-ақ сақтандыру төлемдері, несие және басқа да табыстар). Олардың құрылымындағы өзгерістерді көрсететін деректі 1-сурттен көре аламыз.

Сурет 1 – Қазақстан халқының 2017 жылдың II тоқсанындағы атаулы ақшалай табыстары

2017 жылғы II тоқсанда халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстары 80156 теңгені құрады және 2016 жылғы II тоқсанмен салыстырғанда 5,2%-ға өсті.

Осы кезеңдегі тұтыну тауарлары мен көрсетілетін қызметтерге бағалардың 7,5%-ға өсімі кезінде халықтың нақты ақшалай табыстары 2,1%-ға төмендеді.

Халықтың өмір сүру деңгейінің барлық жақтарын сипаттайтын әдістемені жасауда дүниежүзінің көптеген экономистері әрекет еткен. Бірақ өмір сүру деңгейін бағалайтын жалпы танылған критерийлер әлі де жоқ.

Өмір сүру деңгейі түсінігіне жақын ретінде кедейшілік сипатының проблемасы да шешілусіз қалуда және күрделі мәселе – кедейшілік тұжырымдамасын анықтау [2].

Елдің кедейлік деңгейін талдау үшін екі көрсеткіш есептеледі: - кедейлік тереңдігі индексі

$$I_1 = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^n \left(\frac{C_{\min i} - D_i}{C_{\min i}} \right); \quad (1)$$

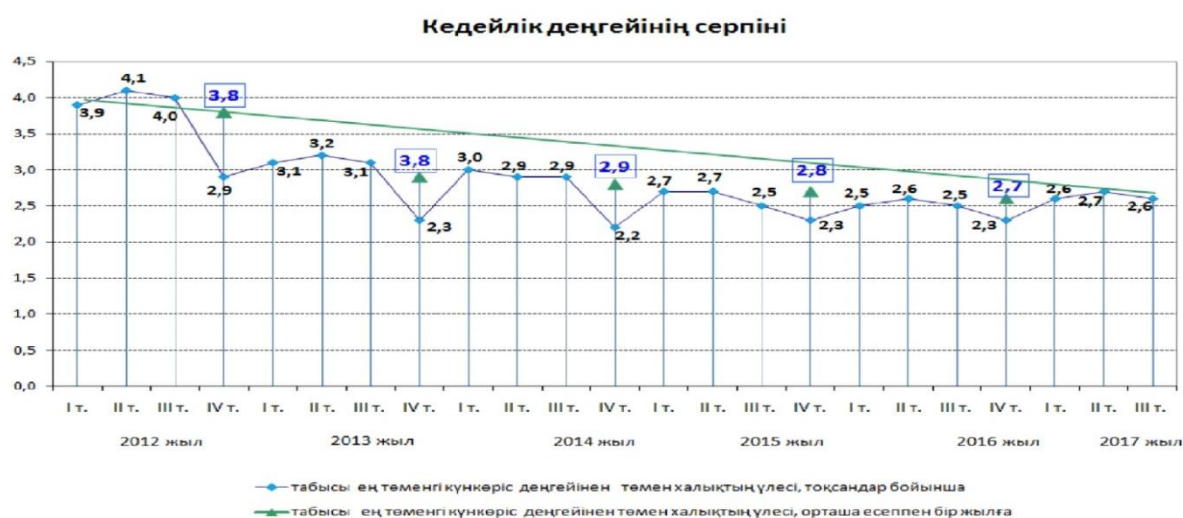
– кедейшілік өткірлігінің индексі

$$I_2 = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^n \left(\frac{C_{\min i} - D_i}{C_{\min i}} \right)^2, \quad (2)$$

мұндағы N — зерттелінетін үй шаруашылықтарының жалпы саны; n — табысы күнкөріс деңгейінен төмен үй шаруашылықтарының саны; i — реттік нөмірі; $C_{\min i}$ — үй шаруашылығына арналған күнкөрістің ең төменгі деңгейінің жас құрылымын есепке ала отырып жанбасына шаққандағы орташа мәні; D_i — үй шаруашылығының жан басына шаққандағы күнкөріс деңгейінен ең төменгі табысы.

Кедейшілікпен күрес мәселесі үкіметтің негізгі міндеттерінің бірі болғандықтан халықтың өмір сүруін аймақтық және жергілікті деңгейде анықтау мүмкіншілігі өзекті болып табылады. Көптеген ғалымдар ауыл тұрғындарының өмір сүру деңгейі қала тұрғындарына қарағанда біршама төмен екендігімен келіседі.

Қазақстандағы кедейлік деңгейінің серпінін төмендегі суреттен көруге болады.

Сурет 2 – 2012-2017 жылдардағы Қазақстанның кедейлік деңгейі

Қазақстанда 2017 жылдың 1 қаңтар айында ең төмен күнкөріс деңгейі 24 459 теңгені құрады, бұл дегеніміз біздің елімізде кедейлік деңгейі 9874 теңгені құрағандығын көрсетеді.

Ал ағымыдағы 2018 жылдың қаңтар айында күнкөріс деңгейі 28 284 теңгені құрайды [3].

Қорытынды

Өмір сүру деңгейі – күрделі және көп қырлы категория. Ол адамдардың өмір тіршілігінің нақты әлеуметтік-экономикалық жағдайларының жиынтығымен сипатталады. Экономикалық әдебиетте өмір сүру деңгейінің біркелкі түсінігі жоқ. Кейбір авторлар өмір сүру деңгейін адамдардың өмір тіршілігін анықтайтын әр түрлі жағдайлардың жиынтығы ретінде кең мағынада түсінеді. Кейбіреулері өмір сүру деңгейін осы жиынтықтың бір нешеуін құрайтын маңызды, негізгі және біреу деп түсінеді.

Отандық теория мен тәжірибеде «өмір сүру деңгейі» категориясы көбінесе қол жеткізген табыстар, шығындар деңгейі мен халықтың игіліктер мен қызметтерді тұтыну мәліметтерімен сипатталады, ал кедейшілік күнкөріс шегінің құндық бағасымен өлшенеді.

Өмір сапасы мен өмір деңгейі тығыз байланысты, дегенмен, өмір сапасы ауқымды түсінік ретінде адамдар қажеттіліктерінің кең спектріні қамтиды.

Негізінен «өмір сапасы» мен «өмір деңгейі» түсініктерінің нақты анықтамасы мен олардың көрсеткіштер жүйесі толық айқындалмаған. Көбіне олар өзара алмастырылып қолданылады, ал олардың көрсеткіштері өзара ұқсас болып келеді. Дегенмен, бұл түсініктерді бір-бірінен ажырату маңызды. Өмір сапасы өмір деңгейінен ауқымды категория болып табылады.

Өмір деңгейі адамның тұтыну саласындағы өмір шарттарымен айқындалады және адамның жалпы әл-ауқатының әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштерімен өлшенеді. Бұл көрсеткіштер табыс, тұтыну, тұрғын үй мәселесі, білім беру, денсаулық сақтау салалары және т.б. Олар статистикалық көрсеткіштер жүйесімен бірге субъективті бағалау пікірлері арқылы өлшенеді.

Өмір сапасы адамның өмір шарттарының ауқымды жүйесін және өмір деңгейін, сонымен қатар қоршаған орта экологиясына, әлеуметтік әл-ауқатқа, саяси жағдайға, психологиялық жайлылыққа жататын құрылымдарды да қамтиды. Өмір сапасын өлшеу үшін жан-жақты, нақты статистикалық мәліметтердің өзі жеткіліксіз, аталмыш көрсеткіштер адамдардың қажеттіліктері мен субъективті бағалауларының сәйкестілігін айқындау қажет.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

- 1 Майер В.Ф. Уровень жизни населения СССР. – М.: Мысль, 1997. – 263 с.
- 2 Экономика и статистика: Ежекварт. науч.-информ. журнал. — 2010. — № 4.
- 3 Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті [электронды ресурс]<http://stat.gov.kz>